

Sygn. akt I ACa 279/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Anna Bohdziewicz SO del. Ewa Solecka (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa P. B.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 25 września 2014 r., sygn. akt I C 397/14

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Ewa Solecka	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Anna Bohdziewicz
----------------------	--------------------------	----------------------

IACa 279/15

UZASADNIENIE

Powód P. B. w postępowaniu nakazowym wniósł o nakazanie pozwanej (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S., aby zapłaciła mu kwotę 300.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 lipca 2013r. oraz koszty procesu według norm przepisanych.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 5 marca 2014r. orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu

Pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w sprzeciwie od powyższego nakazu wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 300.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 lipca 2013r. oraz kwotę 15.000zł tytułem zwrotu kosztów sądowych i kwotę 7.217zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd oparł na następujących ustaleniach i zważeniach:

Pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na przełomie czerwca i lipca 2013r. podjęła decyzję o przeprowadzeniu emisji obligacji. W tym celu sporządziła „Propozycję nabycia dwuletnich odsetkowych obligacji na okaziciela” serii (...) na łączną maksymalną kwotę 15.000.000zł, której załącznikiem były „Warunki emisji dwuletnich odsetkowych obligacji na okaziciela”. W (...) tych warunków stwierdzono, że wykup obligacji zostanie przeprowadzony w dniu 6 lipca 2015r., a z ich (...) wynikało, że posiadaczom obligacji będzie wypłacany półrocznie kupon w zmiennej wysokości, stały w okresie odsetkowym. Terminarz płatności kuponowych określał cztery okresy odsetkowe, w tym pierwszy od 4 lipca 2013r. do 3 stycznia 2014r. W (...) warunków przewidziano opcję przedterminowego wykupu na żądanie obligatariusza. Jedną z okoliczności takiego wykupu, o której mowa w (...) było nie wypełnienie w terminie, w całości lub w części, jakichkolwiek zobowiązań wynikających z jakichkolwiek dłużnych papierów wartościowych wyemitowanych przez emitenta. Zarówno z „Propozycji nabycia” jak i z „Warunków emisji” wynikało, że obligacje emitowane są jako niezabezpieczone .

Powód P. B. złożył formularz przyjęcia propozycji nabycia 300 obligacji o wartości nominalnej 1.000zł każda tj. o łącznej cenie emisyjnej 300.000zł. Dnia 1 lipca 2013r. przełał na rachunek (...) SA w W. (wyłącznego organizatora emisji) kwotę 300.000zł tytułem wpłaty na obligacje pozwanej serii (...). Pismem z dnia 5 lipca 2013r. został poinformowany, że przydzielono mu 300 obligacji serii (...) o łącznej wartości nominalnej 300.000zł.

Dnia 16 lipca 2013r. pozwana jako emitent/zastawca zawarła z „(...)” Spółką komandytową w W. jako administratorem zastawu umowę ustanowienia administratora zastawu rejestrowego oraz umowę ustanowienia zastawu rejestrowego. Postanowieniami z dnia 31 lipca 2013r. Sąd Rejonowy K. w K. wpisał do rejestru zastawu rezerwację częstotliwości Z. – 21MHz o wartości 1.610.572zł, K. – 28 MHz o wartości 1.431.619zł, L. – 28 MHz o wartości 1.431.619zł i R. – 31,5 MHz o wartości 1.610.572zł .

W dniu 3 stycznia 2014r. pozwana nie wypłaciła powodowi odsetek kuponowych. W związku z tym, powód skorzystał z opcji przedterminowego wykupu obligacji na żądanie obligatariusza i pismem z dnia 13 stycznia 2014r. wezwał pozwaną do tego wykupu załączając oryginał świadectwa depozytowego. Pozwana nie dokonała wykupu obligacji, a dnia 8 stycznia 2014r. „(...)” Spółka komandytowa w W. jako administrator zastawu złożyła oświadczenie w przedmiocie zaspokojenia z przedmiotu zastawu poprzez jego przejęcie na własność.

Dnia 22 sierpnia 2014r. administrator zastawu „(...)” Spółka komandytowa w W. wystosowała do obligatariuszy informację, iż wbrew twierdzeniom emitenta, nie jest ona ich dłużnikiem, gdyż administrator zastawu działa na rzecz obligatariuszy, a nie przeciwko. Nie ponosi jednak odpowiedzialności za niewywiązywanie się ze zobowiązań przez emitenta.

Sąd Okręgowy uznał w związku z powyższym, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Zgodnie z treścią przepisu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995r. o obligacjach (Dz.U.2014.730 j.t.) obligacja jest papierem wartościowym emitowanym w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia. Emitując obligacje dłużnik (emitent) zobowiązuje się, więc do spełnienia względem wierzyciela (obligatariusza) określonego świadczenia. Powód nabył obligacje pozwanej w formie zdematerializowanej (art. 5a ustawy o obligacjach). Dematerializacja obligacji w sposób zasadniczy wpływa na formę ich obrotu. Prawa w nich zawarte zostają, bowiem przeniesione z chwilą dokonania odpowiedniego zapisu w ewidencji i przysługują osobie wskazanej w ewidencji jako posiadacz tych obligacji (art. 5a ust. 2 u. o.). Ewidencja praw z obligacji niemających formy dokumentu obligacji podyktowana jest potrzebą zapewnienia przejrzystości, płynności i bezpieczeństwa rynku obrotu papierami wartościowymi. Stąd też ustawa o obligacjach formułuje zamknięty katalog podmiotów uprawnionych do jej prowadzenia. Ewidencję obligacji posiadanych przez powoda prowadzi (...) SA w W.. Zgodnie z art.7 ust.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U.2014.94 j.t.) prawa ze zdematerializowanych papierów wartościowych powstają z chwilą zapisania ich po raz pierwszy na rachunku papierów wartościowych i przysługują osobie będącej posiadaczem rachunku. W obrocie na rynku regulowanym, gdzie dematerializacja papierów wartościowych jest obligatoryjna, na żądanie posiadacza rachunku papierów wartościowych podmiot prowadzący ten rachunek wystawia mu, na piśmie, imienne świadectwo depozytowe (art.9 – 13 wyżej cyt. ustawy). Świadectwo nie jest papierem wartościowym, a jedynie znakiem legitymacyjnym, które potwierdza legitymację do realizacji wszelkich uprawnień wynikających z papierów wartościowych wskazanych w jego treści. Z obligacji wynikają zobowiązania emitenta wobec obligatariuszy, a sposób realizacji tych zobowiązań określony jest w samej treści obligacji i warunkach jej emisji, a także zależy od unormowań dotyczących różnych rodzajów obligacji. Zgodnie z warunkami emisji obligacji pozwanej, prawa z obligacji powstają z chwilą zapisania ich po raz pierwszy na rachunku papierów wartościowych i przysługują osobie będącej posiadaczem tego rachunku. Wynika z tego, że prawa te mogą być realizowane wyłącznie na podstawie zapisów na rachunku papierów wartościowych. A zatem legitymacja formalna posiadacza obligacji wynika już z samego zapisu na rachunku papierów wartościowych. W rozpatrywanej sprawie powód celem wykazania tej legitymacji przedłożył jednak wydane mu przez (...) SA w W. (wyłącznego organizatora emisji) zawiadomienie o dokonaniu przydziału obligacji serii (...) pozwanej i świadectwo depozytowe wydane w trybie art.9 ust.2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi. Tym samym, jego czynna legitymacja procesowa do dochodzenia roszczeń z umowy nabycia obligacji pozwanej serii (...) nie budzi najmniejszych wątpliwości.

Zgodnie z (...) „Warunków emisji rocznych odsetkowych obligacji na okaziciela”

pozwana zobowiązała się w dniu 3 stycznia 2013r. wypłacić posiadaczom obligacji pierwszy kupon odsetkowy. Powód udowodnił, iż pozwana z uwagi na brak środków nie spełniła na jego rzecz tego świadczenia. A zatem, skoro pozwana nie wypełniła w terminie swego zobowiązania wynikającego z dłużnych papierów wartościowych ((...) „Warunków emisji”), a także nie wykazała, że przekazała powodowi informację o ustanowieniu zabezpieczenia obligacji w postaci zastawu rejestrowego na pakiecie rezerwacji częstotliwości na kwotę równą lub przekraczającą 200% wartości wyemitowanych obligacji oraz o wynikającym z tego prawie do wcześniejszego wykupu w trybie przewidzianym w (...) „Warunków emisji” (art.6kc i 232kpc), to żądanie powoda przedterminowego wykupu posiadanych przez niego obligacji zgodnie z trybem przewidzianym w (...) „Warunków emisji” jest w pełni zasadne, a to powoduje, że jego powództwa nie sposób uznać za przedwczesne.

Za niewykonanie lub nienależyte wykonanie świadczeń inkorporowanych w obligacji odpowiedzialność ponosi emitent. Wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (Dz.U.2014.730 j.t.) zasada oznacza nieograniczoną i osobistą odpowiedzialność emitenta. Mimo tej zasady, pozwana powołując się na zawarte w dniu 16 lipca 2013r. z „(...)” Spółką komandytową w W. umowy ustanowienia administratora zastawu rejestrowego oraz ustanowienia zastawu rejestrowego (art.2 ust.4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów), a także na złożone w dniu 8 stycznia 2014r. przez administratora zastawu oświadczenie w przedmiocie zaspokojenia z przedmiotu zastawu poprzez jego przejęcie na własność (art.22 ust.1 pkt3 i ust.2 pkt2 oraz art.23 ust.3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów), podniosła zarzut braku po jej stronie biernej legitymacji procesowej. Choć status prawny administratora zastawu nie jest jasny, to nie powinno jednak budzić wątpliwości, że

stosunek prawnorzeczowy powstaje między zastawcą (pозwaną – emitentem) a administratorem zastawu. W związku z tym i skoro odpowiedzialność emitenta ma charakter odpowiedzialności osobistej, majątkowej i nieograniczonej, a co więcej tej odpowiedzialności za zobowiązania wynikające z obligacji nie może przenieść na inny podmiot, to zarzut pozwanej, że administrator zastawu dokonując zaspokojenia się z przejętego przedmiotu zastawu zwolnił ją ze zobowiązania obligacyjnego należało uznać za bezzasadny.

Z tych wszystkich względów zasądono od pozwanej na rzecz powoda żadaną kwotę 300.000zł z ustawowymi odsetkami na mocy art.481kc od dnia 4 lipca 2013r., gdyż zgodnie z(...) „Warunków emisji” był to pierwszy dzień okresu odsetkowego, a więc naliczania odsetek.

O kosztach procesu orzeczono na mocy art.98kpc.

Pozwana wniosła apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i zarzucając mu bład w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż stronie powodowej przysługują w stosunku do pozwanej wymagalne roszczenia określone pozwem.

W związku z powyższym powódka wniosła o :

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie w całości żądań pozwu ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji;
- 2) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanej i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja była bezpodstawna.

Na obecnym etapie postępowania pozwana nie kwestionowała roszczenia powoda co do zasady. Wywodziła natomiast w apelacji, że nie zasługuje ono na uwzględnienie, albowiem powód został zaspokojony w wyniku złożonego dnia 8 stycznia 2014r. przez administratora zastawu rejestrowego oświadczenia w przedmiocie zaspokojenia z przedmiotu zastawu poprzez przejęcie go na własność. Wywody skarżącej przedstawione dla poparcia tego stanowiska nie zasługiwały jednak na podzielenie.

Wbrew zarzutowi skarżącego, Sąd Okręgowy słusznie uznał, że nie zachodzi stosunek prawnorzeczowy pomiędzy powodem a administratorem zastawu. W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy administrator zastawu ustanowiony został w trybie art.4 ust.4 ustawy z 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (t.j. Dz.U. z 2009 r., poz.567) na podstawie umowy pomiędzy pozwaną (emitentem emisji) a (...) Sp.Kom. w W. (administratorem zastawu). Także umowa ustanowienia zastawu rejestrowego z dnia 16 lipca 2013 r. zawarta została tylko pomiędzy tymi dwoma podmiotami. Jest to sytuacja odmienna od regulowanej przez art. 307 kc , zgodnie z którym do ustanowienia zastawu potrzebna jest umowa między właścicielem rzeczy a wierzycielem (którym w tym przypadku jest powód). Stosunek prawnorzeczowy istnieje zatem tylko pomiędzy pozwaną a (...) Sp.Kom. w W., zaś powód -wbrew twierdzeniom skarżącej- nie jest stroną tej rzeczowej więzi prawnej.

Z uwagi na wynikający z art. 4 ust. 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów szczególny tryb ustanowienia zastawu rejestrowego na rzecz wszystkich obligatariuszy, bez imiennego ich wskazania oraz wynikającą z art. 4 ust.4 zd. 2 ustawy możliwość, że administrator zastawu nie musi być wierzycielem z tytułu dłużnych papierów wartościowych emitowanych w serii, stosunki wzajemne pomiędzy administratorem a poszczególnymi wierzycielami (obligatariuszami) nie zostały uregulowane umownie – jak miałyby to miejsce w przypadku, gdy administratorem zostaje jeden z wierzycieli, wskazany w umowie lub w układzie w postępowaniu upadłościowym lub naprawczym, zawartej z pozostałymi wierzycielami w trybie określonym w art. 4 ust.1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. W takiej umowie, dotyczącej wiarygodności wszystkich stron umowę zawierających,

strony powinny rozstrzygnąć kwestie związane z kształtem łączącego je stosunku, w szczególności - co do sposobu wykonywania wspólnych praw z zastawu i zasad wzajemnych rozliczeń pomiędzy wierzycielami w celu zaspokojenia poszczególnych wierzytelności. Ma to dodatkowe znaczenie dla ewentualnych kwestii związanych z odpowiedzialnością administratora zastawu z tytułu realizowania przez niego szczególnej funkcji „powiernika zastawu”.

W sprawie niniejszej, z uwagi na regulację art.4 ust.3 i 4 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, tak zawarcie umowy zastawu, jak i powierzenie uprawnień administratora zastawu (...) Sp.Kom. w W. odbyło się poza wiedzą i wolą powoda. Nie mógł on skorzystać z notoryjnych możliwości wierzyciela takich jak zbadanie wartości i stopnia rynkowej atrakcyjności przedmiotu zastawu, nie miał też wpływu na wybór administratora zastawu i ułożenie swych relacji prawnych z tym podmiotem, w tym sprecyzowanie jego uprawnień. Bardzo istotne jest w tym kontekście np. to, że na mocy art.22 ust. 1 powołanej wyżej ustawy umowa zastawnicza może przewidywać zaspokojenie zastawnika przez przejęcie przez niego na własność przedmiotu zastawu rejestrowego. Takie właśnie postanowienie zawiera umowa pomiędzy pozwaną a administratorem przedmiotowego w sprawie niniejszej zastawu. Jest to regulacja, która może w konkretnych okolicznościach nie być korzystna dla wierzyciela: generalnie przysługuje mu przecież z mocy ustawy możliwość uzyskania zaspokojenia w drodze instrumentów przewidzianych w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art.21 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów).

Administrator zastawu działa w imieniu własnym, ale na rachunek wierzycieli (art.4 ust.4 w zw. z ust.1 powołanej wyżej ustawy). W przypadku administratora ustanowionego w trybie art. 4 ust.1 oznacza to, (w świetle uwag przedstawionych wyżej), że wobec wierzycieli skuteczne są czynności prawne administratora, co do których nie byli oni władni wcześniej wyrazić swej woli przy ustanowieniu administratora zastawu (np. co do wyboru sposobu zaspokojenia przez przejęcie przedmiotu zastawu na własność), a czynności te mogą być sprzeczne z interesem wierzycieli. Oczywiście jest, że administrator zastawu za ewentualne nienależyte wykonywanie jego obowiązków ponosi odpowiedzialność tak wobec pozwanej, jak i wobec wierzycieli, na rzecz których działa. Jest to jednak kwestia odrębna, nie rzutująca na uprawnienie powoda dochodzenia od pozwanej zapłaty w sprawie niniejszej. Poza tym, wobec ewentualnego zarzutu zastosowania sposobu zaspokojenia, którego wierzyciele nie akceptują i uważają za sprzeczny z ich interesem, administrator będzie mógł powołać się na odpowiednie postanowienie zawarte w umowie łączącej go z emitentem obligacji (pozwaną).

Przedmiotem istotnego w sprawie niniejszej zastawu rejestrowego są wskazane w art.22 ust.1 pkt.3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów: rzeczy, wierzytelności i prawa lub zbiory rzeczy lub praw stanowiące całość gospodarczą. Jak wynika ze skierowanego do obligatariuszy pisma administratora zastawu (...) Sp.Kom. w W. z dnia 22 sierpnia 2014 r., aktualnie emitent obligacji unika kontaktu z administratorem zastawu i nie współpracuje z nim. Kancelaria stwierdziła, że nie ma możliwości fizycznego przejęcia przedmiotów zastawu w postaci ruchomości, ze względów prawnych nie doszło też do skutecznego przejęcia rezerwacji częstotliwości, gdyż konieczna jest zmiana podmiotu uprawnionego do rezerwacji za zgodą Prezesa (...). Według Administratora Zastawu, „z uwagi na bezskuteczność oświadczeń o przejęciu przedmiotów zastawu” będzie domagał się od pozwanej zapłaty kwoty odpowiadającej sumie jej zobowiązań wobec obligatariuszy (pismo z 22.8.2014 r.-k.126-127 akt).

Oznacza to, że w chwili obecnej kwestia, czy, kiedy i jaką kwotę pieniężną uda się uzyskać w wyniku przejęcia na własność przedmiotu zastawu, jest niemożliwa do stwierdzenia. Podobnie nie sposób stwierdzić, jaka suma uzyskana w drodze działań prawnych administratora przypadnie ostatecznie powodowi, jako jednemu z wielu nieokreślonych obligatariuszy. Należy podkreślić, że wartość przedmiotu zastawu, zwłaszcza w związku z upływem czasu pomiędzy ustanowieniem zastawu a zbyciem rzeczy, może ulec zmianie (w tym - obniżeniu). Dlatego konieczność ścisłego oznaczenia wartości rzeczy wynikająca z powołanego wyżej przepisu nie powinna być rozumiana dosłownie. Nie zawsze bowiem możliwe będzie ustalenie wartości rzeczy z góry, na dzień przejęcia. W powołanym wyżej piśmie z 22 sierpnia 2014 r. administrator zastawu poinformował, że podejmuje negocjacje z podmiotem mogącym sporządzić wycenę rezerwacji częstotliwości. Stąd nieprzekonujące było powoływanie się pozwanej na wskazaną w umowie z dnia 16 lipca 2013 r. wartość przedmiotu zastawu.

Reasumując: nie ma podstaw, by przyjąć według stanu na dzień orzekania, że na skutek przejęcia na własność przedmiotu zastawu przez administratora zastawu (...) Sp.Kom. w W. powód uzyskał całkowite zaspokojenie przedmiotowej wierzytelności przysługującej mu wobec pozwanej.

Natomiast dysponując sądowym tytułem egzekucyjnym, jakim jest zasądający sporną kwotę wyrok sądowy, powód będzie mógł według swego wyboru skorzystać z możliwości zaspokojenia się albo w drodze egzekucji sądowej wszczętej w oparciu o tenże tytuł wykonawczy, albo korzystając z uprawnienia do podzielenia pomiędzy wierzycielami pozwanej sumy, jaką w przyszłości uda się uzyskać administratorowi zastawu w wyniku przejęcia na własność przedmiotu zastawu. Możliwe, że obie drogi zaspokojenia okażą się niezbędne, gdyż żadna z nich nie przyniesie możliwości zaspokojenia powoda w pełnym zakresie.

Nie zachodzi obawa podwójnego zaspokojenia powoda, gdyż pozwana, jako podmiot profesjonalny, dysponować będzie wystarczającymi środkami prawnymi, które przy dołożeniu należytej staranności takiemu podwójnemu zaspokojeniu się jednego z obligatariuszy zapobiegną (poczynając od bieżącego informowania administratora zastawu o wysokości już wyegzekwowanych przez powoda należności, na powództwie przeciwegzekucyjnym kończąc).

Instytucja zastawu rejestrowego dla zabezpieczenia należności z tytułu papierów wartościowych emitowanych w serii oraz wymóg ustanowienia administratora takiego zastawu, uregulowane w ustawie z 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów mają służyć interesom obligatariuszy. Nie mogą zatem prowadzić do wymuszania na nich skorzystania z tej, a nie innej drogi zaspokojenia, z powołaniem się na umowę o ustanowieniu zastawu rejestrowego i administratora zastawu, na zawarcie której nie mieli wpływu - zwłaszcza w sytuacji, gdy dokonane na ich rzecz przez administratora zastawu przejęcie na własność przedmiotu zastawu nie zapewnia im pełnego zaspokojenia, o czym wyżej

Byłoby to sprzeczne z ratio legis powołanych wyżej przepisów ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów i prowadziłyby do rozstrzygnięcia krzywdzącego powoda, sprzecznego z sensem przedmiotowych uregulowań prawnych i zasadami słuszności.

Wobec powyższego, apelacja jako pozbawiona słusznych podstaw podlegała oddaleniu. Sąd Apelacyjny orzekł zatem jak w sentencji, na mocy art.385 kpc. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na mocy art. 98 kpc w zw. z art. 391§1 kpc oraz § 6 pkt.7 w zw. z art. 12§1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j.Dz.U.z 2013 r., poz. 490).

SSO-del. Ewa Solecka SSA Zofia Kawińska-Szwed SSA Anna Bohdziewicz